

מנחות דף נט

עניין: שימה כל דהו, ונתן עד דאיכא נתינה

כלי יקר פרשת ראה דברים יב, ד

נוב וגבעון, כשידעו בבירור שלא זו הנחלה והמנוחה. ותדע כי המפרשים אמרו שכאן נרמז שילה ובית עולמים והוכיחו זה מחמת כמה שינויים שראו בפרשה כי מתחילה אמר על שילה כי אם אל המקום וגו' לשום שמו שם. משמע שימה בעלמא לפי שעה והיינו שילה, ואח"כ אמר והיה המקום אשר יבחר ה' בו לשכן שמו שם. לשכן משמע קבע לדורות, בראשון אמר ונדריכם, ובבית עולמים ומבחר נדריכם, ומ"ש שלשון שימה משמע שימה כל דהו, אין דעתי נוחה בפירוש זה שהרי נאמר (דברים לא.ט) ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם. וכי צוה ה' לשום התורה בפיהם שימה כל דהו ועיין מה שפירש"י על פסוק אשר תשים לפניהם (שמות כא.א). משמע שאיפכא מסתברא שלשון שימה מורה על דבר קבוע אשר לא יסור לעולם.

לשכת חשאים לאדר"ת

ג) בברכת על הצדיקים שאנו אומרים ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת ושים חלקנו עמיהם, שינוי הלשון מתבאר ע"פ שאמרו במנחות נ"ט ב' נתן משהו שמן על גבי מנחה פסלה שנאמר לא ישים שימה כל דהו משמע, נתן כזית לכונה פסל דכתיב לא יתן עליה לכונה עד דאיכא נתינה כו', עי"ש.

ובזה בארתי מש"כ בתורה ריש פרשת עקב⁴⁵ כל מדוי מצרים הרעים וגו' לא ישימם בך [אפילו כל דהו] ונתנם [נתינה שלמה] ככל שונאיך.

ולכן אם שאנו מתפללין ותן שכר טוב לכל הבוטחים כו', אבל לעצמנו אנו מעתירים לכל הפחות ושים חלקנו עמיהם, וכמבואר בברכות נ' א' בשאלה שאני שאין לבקש הרבה רק בעניי בפתח, עי"ש ברש"י. והנה פריך הגמ' שם והכתיב הרחב פיך ואמלאהו, ומשני שהוא בדברי תורה כתיב. לפ"ז נראה לי ברור שבתפלת ברוך אלהינו שבסוף קדושה דסידרא, שאנו אומרים וישם כלבנו אהבתו ויראתו, צ"ל ויתן בלבנו, מלכד שהוא לשון הכתוב⁴⁶ ואת יראתי אתן בלבכם. נתתי שמחה בלבי שאחר שעלה זה במחשבה לפני מצאתי בנוסח התפלה להרמב"ם ז"ל⁴⁷ כתוב מפורש כן, ת"ל שכוונתי האמת⁴⁸.

עוד דברים רבים לנו בענין שימה ונתינה, אך לאשר במקצת כבר הקדימנו י"ג הג"מ ה"ר דב זאב שליט"א בשם בנו יד"ג הגאון נ"י בספרו כאר חיים על הסידור ע"כ לא אאריך בזה יותר.

ליקוטי יהודה פרשת עקב

וכל מדוי מצרים וגו' לא ישימם בך ונתנם בכל שונאיך (שם). אא"ז האמרי אמת ז"ל דקדק, למה מתחיל בלשון שימה, לא ישימם בך, ומסיים בלשון נתינה, ונתנם בכל שונאיך, ואמר⁴⁹, דהנה אמרו חז"ל (מנחות נט: ובריתות ו:). שימה כל דהו, נתינה כזית עי"ש, היינו לשון שימה הוא אפילו כל שהוא, ולשון נתינה הוא בכזית (היינו שיעור חשוב), וז"פ הפסוק כאן, לא ישימם בך, היינו אפילו כל שהוא מכל מדוי מצרים לא ישים בך, אבל ונתנם בכל שונאיך, שהשונאים יקבלו את מדוי מצרים בכמות הראוי, בשיעור מלא (ע"ע בתוס' גיטין כ. ד"ה דילמא).

פתח עינים לחיד"א

דף נ"ט ע"ב מ"ט לא ישים שימה כל דהו וכו' מכאן קשה על מ"ש הגאון מהר"ר שלמה אפרים איש לונטשיץ בספרו הנחמד כלי יקר על התורה ריש פ' ראה שהביא דברי המפרשים שפירשו מ"ש הכתוב לשום שמו שם דקאי על שילה והיינו דנקט לשום שימה בעלמא וכו' והרב ז"ל דחה דבריהם ובכלל דבריו כתב ומ"ש דלשון שימה משמע שימה כל דהו אין דעתי נוחה בפ"י הזה שהרי נאמר ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם וכי צוה ה' לשום התורה בפיהם שימה כל דהו ועיין מה שפירש רש"י על פסוק תשים לפניהם וכו' עכ"ל ע"ש שהאריך בזה:

והרי תלמוד ערוך בסוגיין דשימה כל דהו משמע הפך דברי הרב ז"ל כמבואר:

ומאי דקשיתה להרב ז"ל מדכתיב שימה לפנייהם תשים לפנייהם. יש לומר דישי במשמעות לשון שימה שיהיה מוכן וערוך ולצד זה קאמר לשון שימה לערוך שלחן במדב"ר כמו שאמרו ז"ל על פסוק תשים לפנייהם. ולצד דשימה כל דהו משמע אפשר בו תרמו"ז לאון שומעת דהגם שיטרח משה רבינו ע"ה ללמדם העמדה והערכה וגם דלמגמר מיניה מסתייעא מילתא כמשז"ל. מ"מ הוי שימה כל דהו דכתיב בתורה התעייף עיניך בו ואיננו. ועל כן צריך לחזור על לימודם, ואי אינהו מהדרי אתלמודיהו יתקיים בהו ואשתכח דאינהו גרמי וגמרי לקיום דווק;